Сардорхон Жаҳонгир

АЛ-МУАЛЛИМ

АРАБ АЛИФБОСИ

Тошкент-2023

АЛ-МУАЛЛИМ
АРАБ АЛИФБОСИ

Тузувчи:
Сардорхон Жаҳонгир
(Туркия республикаси Кавказ Давлат университети докторанти, исломшунос, филолог)

Ношир:
Шуҳрат Холиқов

Масъул муҳаррир:
Дилдора Тоҳир қизи

Муҳаррир:
Шаҳрибону Саидуллаева

Мусаҳҳиҳ:
Сарвар Жаҳонгиров

Дизайнер:
Фотимабону Жаҳонгирова

Техник муҳаррир:
Иброҳим Ғаниев

Нашриёт рухсатисиз нусха олиш ва босиш ман этилади.

UO‘K 811.411.218
J 39

KBK 81.2
J 39 Сардорхон Жаҳонгир. Ал-Муаллим [Матн] / Тошкент: Turon-Ilm-Fan, 2023.52 b.

TURON-ILM-FAN

ISBN 978-9943-8567-2-1

© Сардорхон Жаҳонгир, “Ал-Муаллим”
© “ТУРОН-ИЛМ-ФАН” нашриёти, 2023 й. 52 бет.

СЎЗБОШИ

Асрлардан бери ўрганилиб келинадиган араб алифбоси бугунги кунда ҳам юксак аҳамиятга эга. Айниқса, мазкур алифбони ўрганиш мустақилликнинг илк йилларида янада авж олди. Ҳозирги кунимизгача араб алифбосига доир кўплаб қўлланмалар чоп этилди. Шулардан, Аҳмад Ҳодий Мақсудий тарафидан тузилган “Муаллими соний” рисоласининг ўрни беқиёсдир. Мамлакатимизда ушбу рисола асосида кўплаб китоблар нашр қилинди. Унга қўшимча маълумотлар, тўлдиришлар ва изоҳлар берилиб, янада бойитилди.

Қўлингиздаги қўлланманинг дунёга келишида ҳам, айнан мазкур “Муаллими соний” китоби туртки бўлди. Ушбу рисолага жузъий қўшимчалар киритиб, уни “Ал-Муаллим” деб номладик. Бундай номни қўйишимиздан мақсад, алифбони ўргатиш маҳоратли мутахассис ва етук истеъдод соҳиблари, яъни муаллимлар зиммасига ҳавола этилганлиги билан боғлиқ.

Зеро, Янги Ўзбекистон мураббийларининг бу борадаги тажрибалари ва араб алифбосини ўрганиш йўлида жидди жаҳд қилган барча талабгорларнинг интилишлари барчамизга аёндир. Шуни таъкидлаш жоизки, илмий жамоамиз томонидан мазкур рисолага ўзгача ёндашдик, яъни китобга айрим ўзгартиришлар киритган ҳолда, унинг асл ҳолини тиклаш асосий мақсад қилиб олинди. Шунинг билан бирга, ўрганилаётган ҳарфга алоҳида эътибор берилиб, улар махсус катаклар ичида кўрсатилди ва ҳаракатлар учун ҳам алоҳида ранг берилди. Алифбога доир баъзи бир қоидалар қисқача қилиб тушунтирилди. Шунингдек, фонетикага тааллуқли қоидалар ҳам китоб сўнгида мухтасар қилиб берилган. Ўрганувчиларга янада қизиқарли бўлиши учун саноқ сонлар, олмошлар ва ҳафта кунлари ҳақида ҳам маълумот берилган.

Китоб сўнгида эса қўшимча машқлар ёрдамида мутолаани яхшилаш учун жой ажратилган. Рисола билан танишар экансиз, унинг халқчил ва долзарб услуби, ифодаларнинг соддалигига гувоҳ бўласиз.

Тузувчидан

الأبجدية العربية
АРАБ АЛИФБОСИ

ا	ب	ت	ث	ج	ح	خ

د	ذ	ر	ز	س	ش

ص	ض	ط	ظ	ع	غ

ف	ق	ك	ل	م	ن

و	ه	لا	ي

Араб алифбосида 28 та ҳарф бор.
Жадвалдаги لا алоҳида ҳарф эмас,
у ل ва ا дан иборат ҳарф бирикмасидир.

АРАБ АЛИФБОСИ ҲАҚИДА ҚИСҚАЧА МАЪЛУМОТ

* Араб алифбосида жами 28 та ҳарф бўлиб, уларнинг барчаси ундош ҳарфлардир.
* Араб ёзувида катта ва кичик ҳарфлар бўлмайди.
* Араб ёзуви ўнг томондан чапга қараб ёзилади ва ўқилади.
* Сўзларда бўғин кўчирилмайди.
* Ҳарфлар сатр устига ёки сатр остига ёзилиши билан ҳам ўзаро фарқланади.
* Алифбо таркибида унли ҳарфлар мавжуд эмас.
* Араб алифбосида 3 та қисқа унли товуш бор.
* Бу товушлар ҳарфларнинг устига ёки остига қўйиладиган белгилар орқали ўқилади.
* Мазкур белгилар "ҳаракат" деб ҳам аталади.

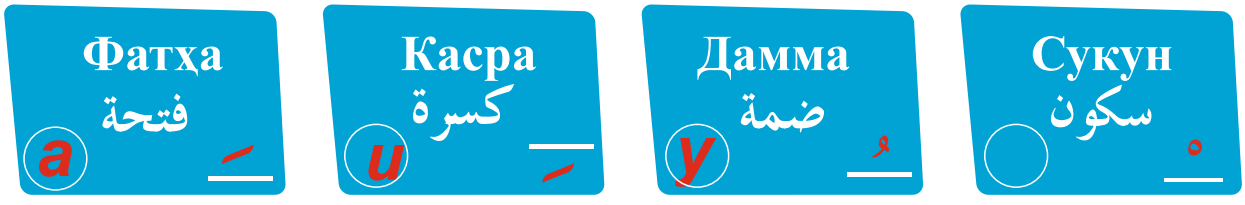
Булар;

1) Фатҳа белгиси (ـَ)ҳарфнинг устига қўйилади ва қисқа "а" деб ўқилади.

2) Касра белгиси (ـِ) ҳарфнинг остига қўйилади ва қисқа "и" деб ўқилади.

3) Дамма белгиси (ـُ) ҳарфнинг устига қўйилади ва қисқа "у" деб ўқилади.

Араб алифбосида булардан ташқари чўзиқ унли товушлар ҳам мавжуд бўлиб, улар алифбодаги учта ундош ҳарф ёрдамида ифодаланади. Бу товушлар қисқа унлига қараганда чўзиброқ талаффуз қилинади. Чўзиқ унли товушлар ҳақида китоб охирида батафсил баён қилинади. Ҳаракати бўлмаган ҳарфларнинг устига эса, "Сукун" белгиси (ـْ) қўйилади. Сукун белгиси қўйилган ҳарфлар тўхтатилиб, яъни унинг ўзи талаффуз қилинади.

ا

Алиф

اَ اِ اُ

БОШИДА	ЎРТАСИДА	ОХИРИДА
اَ	اِ	اُ

اَ اِ اُ

ر

Ро

رَ رِ رُ

БОШИДА	ЎРТАСИДА	ОХИРИДА
رَ	رِ	رُ

رَ	رِ	رُ
اَرْ	اِرْ	اُرْ

ز

За

زَ زِ زُ

БОШИДА	ЎРТАСИДА	ОХИРИДА
زَ	زِ	زُ

زَ	زِ	زُ
اَزْ	اِزْ	اُزْ

زَرْ زِرْ زُرْ اَزْرُ اِزْرُ اُزْرُ اُرْزُ

مَ	مِ	مُ
اَمْ	اِمْ	اُمْ

مُرْ	مُزْ	رُمْ	اَمَرَ	اُمِرَ
اَمْرُ	اِمْرُ	زُمَرْ	رَمْزُ	اِرْمِ
مَرْمَرْ	رَمْرَمْ	زَمْزَمْ	اَرْزَمْ	

تَ	تِ	تُ
اَتْ	اِتْ	اُتْ

مَتْ	مِتْ	مُتْ	تَمَرْ	تَرِرْ	زُرْتَ
اَمَرْتِ	مَرَرْتُ	اُمِرْتُ	اَمَرَتْ		
اَمَرْتُمْ	اُمِرْتُمْ	مَرَرْتُمْ	مُرِرْتُمْ		

ن Нун

نَنِنُ

БОШИДА	ЎРТАСИДА	ОХИРИДА
نَ	نِ	نُ

نَ	نِ	نُ
اَنْ	اِنْ	اُنْ

زِنْ	مَنْ	مِنْ	نَمْ	اَنْتَ
نِمْتَ	اَنْتُمْ	نِمْتُمْ	نَزِرُ	نَزِنُ
اَمَرْنَ	اُمِرْنَ	مَرَرْنَ	مُرِرْنَ	اَمْرَرْنَ

ي Йа

يَـيِـيُ

БОШИДА	ЎРТАСИДА	ОХИРИДА
يَ	يِ	يُ

ىَ	ىِ	ىُ
اَيْ	اِيْ	اُيْ

اَيْمُ	زَيْتُ	مَيْتُ	يَمَنْ	رَمْىُ
يَمْنُ	مَرْيَمْ	مَيْزَرْ	مَيْمَنْ	اَيْمَنْ
اَمْرَيْنِ	زَيْتَيْنِ	اَيْمَيْنِ	مَيْتَيْنِ	

بَ	بِ	بُ
اَبْ	اِبْ	اُبْ

اِبْنُ	بِنْتُ	بَيْتُ	بَيْنُ	رَيْبُ
زَيْنَبْ	بَرْبَرْ	بَيْرَمْ	اَبْرَمْ	مِنْبَرْ
بَيْتَيْنِ	بِبَيْتَيْنِ	مِنْبَرَيْنِ	زَيْنَبَيْنِ	

كَ	كِ	كُ ك-ک
اَكْ	اِكْ	اُكْ

كَمْ	كُمْ	كُنْ	كَيْ	بَكْرُ	مَكْرُ
كَرْمُ	كَنْزُ	تَرْكُ	كَتَبَ	يَكْتُبُ	تَرَكَ
يَتْرُكُ	كَتَبْتُمْ	اَمَرَكَ	اَمَرَتْكَ	كُنْتُ	مُمْكِنْ

لَ	لِ	لُ	اَلْ	اِلْ	اُلْ

بَلْ	لَمْ	لُمْ	لَنْ	كِلْ	نَزَلَ
لَزِمَ	كَمُلَ	اَنْزَلَ	اَلْزَمَ	اَكْمَلَ	اَكَلَتْ
اَكَلْنَ	اَكَلْتَ	اَكَلْتِ	اَكَلْتُ	اَكَلْتُمْ	
لَبْلَبْ	يَلَمْلَمْ	تَزَلْزَلَ	يَتَزَلْزَلُ	مُتَزَلْزِلْ	

وَ	وِ	وُ	اَوْ	اِوْ	اُوْ

رَوْ	نَوْ	لَوْ	وَرَمْ	وَتَرْ	وَمَنْ	وَلَنْ
وَلَمْ	وَكَمْ	اَوْلُ	رَوْمُ	يَوْمُ	كَوْنُ	وَيْلُ
وَزْنُ	كَوْكَبْ	مَوْكِبْ	اَوْلَمْتُمْ	اَوْتَرْتُمْ		

هَ	هِ	هُ
اَهْ	اِهْ	اُهْ

هَبْ	هَمْ	هَلْ	هُوَ	هِيَ	هُمْ	زُهْ
اَهَمْ	وَهَبْ	لَهَبْ	وَهَمْ	لَهُمْ	بِهِمْ	
مِنْهُ	مِنْهُمْ	اِلَيْهِ	اِلَيْهِمْ	اَمْهِلْهُمْ		

فَ	فِ	فُ
اَفْ	اِفْ	اُفْ

فَمْ	فَنْ	كَفْ	فَلَكْ	كَفَنْ	نَفَرْ
فَوْرُ	فَوْزُ	فَهْمُ	فِكْرُ	زِفْرُ	كِفْلُ
فُلْفُلْ	نَوْفَرْ	نَوْفَلْ	فَهِمَ	يَفْهَمُ	اِفْهَمْ
اَفْهَمَ	اِفْتَنَ	يَفْتَنُ	اِفْتَكَرَ	يَفْتَكِرُ	

قَ	قِ	قُ

اَقْ	اِقْ	اُقْ

زُقْ	قِنْ	قُلْ	قُمْ	قِفْ	قِهْ	قَلْبُ
قَبْلُ	فَوْقُ	قَلَمْ	قَمَرْ	لَقَبْ	قُمْقُمْ	
اِقْتَرَبَ	يَقْتَرِبُ	اِنْقَلَبَ	يَنْقَلِبُ			

شَ	شِ	شُ

اَشْ	اِشْ	اُشْ

رَشْ	بُشْ	شَرْ	شَقْ	شَمْ	شَكْ
بِشْرُ	شِرْبُ	شَهْرُ	نَشْرُ	شُكْرُ	شُرْبُ
مَشْرَبْ	مَشْرِبْ	مَشْرِقْ	مُشْتَهِرْ	مُشْتَرَكْ	
اِشْتَهَرَ	يَشْتَهِرُ	اِبْرَنْشَقَ	يَبْرَنْشِقُ		

سَ	سِ	سُ
اَسْ	اِسْ	اُسْ

بَسْ	سَمْ	سِرْ	سِنْ	سِلْ	سُقْ
سَفَرْ	سَقَرْ	سَبَقْ	سَلَفْ	سَمَكْ	فَرَسْ
مَسْلَكْ	مَسْكَنْ	مُسْلِمْ	مُسْرِفْ	سِمْسِمْ	
اَسْلَمَ	يُسْلِمُ	اِسْتَيْسَرَ	يَسْتَيْسِرُ		

ثَ	ثِ	ثُ
اَثْ	اِثْ	اُثْ

بَثْ	ثِبْ	ثَمْ	ثِنْ	ثَمَرْ	ثَمَنْ
ثَوْرُ	ثَوْبُ	ثَيِّبُ	مِثْلُ	مُثْلُ	مَثَلْ
كَوْثَرْ	اَكْثَرَ	يُكْثِرُ	اَثْبَتَ	يُثْبِتُ	
اِسْتَكْثَرَ	يَسْتَكْثِرُ	اِسْتَثْقَلَ	يَسْتَثْقِلُ		

صَ	صِ	صُ
اَصْ	اِصْ	اُصْ

صُمْ	صِفْ	فَصْ	صَرَفْ	صَبَرْ	بَصَرْ
قَصَبْ	نَصَرَ	يَنْصُرُ	اِسْتَبْصَرَ		يَسْتَبْصِرُ
بَصَلْ	اُصْلُبْ	وَصْلُ	نَصَلَ	قَصْرُ	فَصْلُ

طَ	طِ	طُ
اَطْ	اِطْ	اُطْ

طَلْ	طِيْ	شَطْ	بَطْ	قَطْ	فَقَطْ
وَطَنْ	طَلَبْ	طَرَفْ	طُهْرُ	طِفْلُ	مَطَرْ
	مَطْلَبْ	مَسْقَطْ	مَوْطِنْ	مَرْبِطْ	
	اِصْطَبَرَ	يَصْطَبِرُ	اِسْتَوْطَنَ		يَسْتَوْطِنُ

جَ	جِ	جُ
اَجْ	اِجْ	اُجْ

جَمْ	جَرْ	جِنْ	جَبْ	جُلْ	جِسْرُ
جَبَلْ	جَمَلْ	اَجْرُ	فَجْرُ	جَوْهَرْ	جَوْرَبْ
تَجَوْرَبَ	يَتَجَوْرَبُ	اِسْتَجْلَبَ		يَسْتَجْلِبُ	

خَ	خِ	خُ
اَخْ	اِخْ	اُخْ

خَبْ	خَلْ	خَرَجْ	خَبَرْ	خَشَبْ	خَلَفْ
خَيْرُ	خَتْمُ	خَمْرُ	خَوْفُ	مَخْرَجْ	مُخْبِرْ
اَخْرَجَ	يُخْرِجُ	اَخْبَرَ		يُخْبِرُ	
اِسْتَخْبَرَ	يَسْتَخْبِرُ	اِسْتَخْرَجَ		يَسْتَخْرِجُ	

حَ	حِ	حُ	اَحْ	اِحْ	اُحْ

حَىْ	حِلْ	حَجْ	حَمْ	حَسَنْ	حَسَبْ
مُحْسِنْ	مَحْشَرْ	مِنْحَرْ	مَحْفَلْ	اَحْسَنْ	
اِمْتَحَنَ	يَمْتَحِنُ	اِحْتَمَلَ	يَحْتَمِلُ		
اِسْتَحْسَنَ	يَسْتَحْسِنُ	اِحْرَنْجَمَ	يَحْرَنْجِمُ		

غَ	غِ	غُ	اَغْ	اِغْ	اُغْ

غَمْ	غَبْ	غِلْ	غَيْرُ	بَغْلُ	فَرْغُ
غَبْغَبْ	مَبْلَغْ	مَغْرِبْ	اِغْلِبْ	اِغْفِرْ	
اِشْتَغَلَ	يَشْتَغِلُ	اِسْتَغْفَرَ	يَسْتَغْفِرُ		

عَ	عِ	عُ
اَعْ	اِعْ	اُعْ

بِعْ	عَنْ	عَمْ	سَعْ	مَعَ	عَرَبَ	عَجَمْ
عَجَبْ	عَمَلْ	عِلْمُ	عُمْرُ	جَمْعُ	جَعْلُ	
عَبْعَبْ	عَسْكَرْ	عَيْلَمْ	جَعْفَرْ	عَنْبَرْ		

دَ	دِ	دُ
اَدْ	اِدْ	اُدْ

دُمْ	دُبْ	دُفْ	رِدْ	زِدْ	تَدْ
دَرْسُ	دَفْعُ	دَبْغُ	دَلْكُ	دَهْرُ	دُهْنُ
دُلْدُلْ	فُدْ فَدْ	هُدْ هُدْ		اُشْدُدْ	
اِعْتَدَلَ	يَعْتَدِلُ	اِسْتَرْشَدَ		يَسْتَرْشِدُ	

ضَ	ضِ	ضُ
اَضْ	اِضْ	اُضْ

ضَيْفُ	عَضْلُ	ضَهْبُ	ضَبْطُ	ضَعْفُ	عَرْضُ
مَضْرِبْ	مِضْرَبْ	اِضْرِبْ	تَضْرِبُ	اَضْرِبُ	نَضْرِبُ
اِضْطَرَبَ	يَضْطَرِبُ	اِسْتَضْعَفَ	يَسْتَضْعِفُ		

ذَ	ذِ	ذُ
اَذْ	اِذْ	اُذْ

اِذْ	مُذْ	خُذْ	عُذْ	ذُبْ	ذُقْ	ذَرْ	مُنْذُ
اِذْنُ	بَذْلُ	ذِكْرُ	ذِهْنُ	ذَهَبْ	مَذْهَبْ		
ذَهَلَ	يَذْهَلُ	بَذَلَ	يَبْذُلُ	اَذْهَبَ	يُذْهِبُ		

ظَ	ظِ	ظُ
اَظْ	اِظْ	اُظْ

ظَنْ	ظِلْ	قَظْ	حَظْ	عَظْ	لَظْ
ظَفَرْ	نَظَرْ	حَظَرْ	ظَمَرْ	ظَلَفْ	عِظَمْ
نَظْمُ	ظَلْفُ	ظِلْفُ	حِظْلُ	ظُلْمُ	ظُهْرُ
ظَهَرَ	يَظْهَرُ	نَظَرَ	يَنْظُرُ	ظَلَمَ	يَظْلِمُ

Машқлар

كَدَرْ – قَدَرْ	فَلَكْ – فَلَقْ	فَرْكُ – فَرْقُ
سَمَرْ – ثَمَرْ	سَبْتُ – ثَبْتُ	سَلْسُ – ثَلْثُ
سَفَرْ – صَفَرْ	سَيْفُ – صَيْفُ	اِنْتَسَبَ – اِنْتَصَبَ
تَرَفْ – طَرَفْ	سَبْتُ – سَبْطُ	مُسْتَتِرْ – مُسْتَطِرْ
خَلْقُ – حَلْقُ	خَتْمُ – حَتْمُ	اَرْخَمْ – اَرْحَمْ
غَيْنُ – عَيْنُ	بَغْلُ – بَعْلُ	بَلْغُ – بَلْعُ
دَرْسُ – ضَرْسُ	وَدْعُ – وَضْعُ	بَعْدُ – بَعْضُ
ذِفْرُ – زِفْرُ	بَذْلُ – بَزْلُ	اَبْذَلْ – اَبْزَلْ
ذَفَرْ – ظَفَرْ	حَظَرْ – حَضَرْ	ظَهْرُ – ضَهْرُ
زَهَرْ – ظَهَرْ	اَزْهَرْ – اَظْهَرْ	اَعْزَمْ – اَعْظَمْ

Чўзиқ-А	Чўзиқ-И	Чўзиқ-У
اَ	اِی	اُو

ا و ی

МАД ҲАРФЛАРИ

بَا	بِی	بُو
جَا	جِی	جُو
دَا	دِی	دُو
زَا	زِی	زُو
صَا	صِی	صُو
ظَا	ظِی	ظُو
فَا	فِی	فُو
لَا	لِی	لُو
وَا	وِی	وُو

تَا	تِی	تُو
حَا	حِی	حُو
ذَا	ذِی	ذُو
سَا	سِی	سُو
ضَا	ضِی	ضُو
عَا	عِی	عُو
قَا	قِی	قُو
مَا	مِی	مُو
هَا	هِی	هُو

ثَا	ثِی	ثُو
خَا	خِی	خُو
رَا	رِی	رُو
شَا	شِی	شُو
طَا	طِی	طُو
غَا	غِی	غُو
كَا	كِی	كُو
نَا	نِی	نُو
يَا	يِی	يُو

ФАТҲА ҳаракатидан кейин (ا), **КАСРА** ҳаракатидан кейин (ی) ва **ДАММА** ҳаракатидан кейин (و) келган сўзлар чўзиб ўқилади.
Эслатма: мазкур ҳарфлар ҳаракатсиз яъни, сукунли бўлиши керак.

МАШҚЛАР

Чўзиқ-А	Чўзиқ-И	Чўзиқ-У
اٰ	اِی	اُو

بُو بِی بٰا	یُو بِی یٰا	تُو هِی تٰا
هُو تِی هٰا	ثُو وِی ثٰا	وُو ثِی وٰا
جُو نِی جٰا	نُو جِی نٰا	حُو مِی حٰا
مُو حِی مٰا	خُو لِی خٰا	لُو خِی لاٰ
دُو کِی دٰا	کُو دِی کٰا	ذُو قِی ذٰا
قُو ذِی قٰا	رُو فِی رٰا	فُو رِی فٰا
زُو غِی زٰا	غُو زِی غٰا	سُو عِی سٰا
عُو سِی عٰا	شُو ظِی شٰا	ظُو شِی ظٰا
صُو طِی صٰا	طُو صِی طٰا	ضُو اِی ضٰا

مٰالْ حٰالْ نٰارْ جٰاهْ شٰامْ سٰامْ
بٰارِی عٰالِی رٰاضِی قٰاضِي هٰادِی حٰالِی
کَلاٰمْ سَلاٰمْ حَلاٰلْ حَرٰامْ جَلاٰلْ جَمٰالْ کَمٰالْ
اِمٰامْ حِسٰابْ نِظٰامْ غُرٰابْ غُلاٰمْ غُبٰارْ تُرٰابْ

اَمْوٰالْ اَحْوٰالْ اَعْمٰالْ اَعْلٰامْ اَمْوٰاتْ اَمْرٰاضْ

قَوٰاعِدْ عَوٰامِلْ شَوٰاهِدْ جَوٰاهِرْ كَوٰاكِبْ مَكٰاتِبْ

اِكْرٰامْ اِعْلٰامْ اِخْلٰاصْ اِظْهٰارْ اِصْلٰاحْ اِفْسٰادْ

عٰالِمْ صٰابِرْ مٰاهِرْ طٰالِبْ فٰاتِحْ صٰالِحْ

قٰامٰا طٰافٰا تٰابٰا قُولِي طُوفِي تُوبِي

يُقٰالُ يُطٰافُ تُتٰابُ يَقُولُ تَقُومُ يَطُوفُ

يَتُوبٰانِ يَقُولُونَ تَقُومُونَ يَطُوفُونَ تَقُولُونَ

يَنْصُرُونَ تَدْخُلُونَ يَعْلَمُونَ تَعْمَلُونَ

يَشْهَدُونَ تَصْرِفُونَ يَرْجِعُونَ تَجْلِسُونَ

يُكْرِمُونَ تُسْلِمُونَ يُخْلِصُونَ تُكْرِمُونَ

يُنْصَرُونَ تُضْرَبُونَ يَجْتَمِعُونَ تَكْتَسِبُونَ

يَحْتَسِبُونَ تَسْتَشْهِدُونَ يَسْتَخْرِجُونَ

اُشْكُرٰا اُنْصُرٰا اِعْلَمٰا اُشْكُرِي اُنْصُرِي اِعْلَمِي

مُكْرِمٰانِ مُسْلِمٰانِ مُخْلِصٰانِ مُنْفِقٰانِ

مُكْرِمُونَ مُسْلِمُونَ مُخْلِصُونَ مُنْفِقُونَ

مُسْلِمٰاتْ مُخْلِصٰاتْ مَنْصُورُونَ مَطْلُوبُونَ

مِيلْ نِيلْ فِيلْ حِينْ سِينْ شِينْ

كَرِيمْ عَلِيمْ سَمِيعْ عَزِيزْ حَكِيمْ

مِسْكِينْ مِعْطِيرْ عِفْرِيتْ اِدْرِيسْ

تَعْلِيمْ تَدْرِيسْ تَبْرِيكْ تَحْسِينْ

بِيعَ مِيلَ عِيشَ يَبِيعُ يَمِيلُ تَعِيشُ

تَبِيعِينَ تَوَارِيخْ تَرَاوِيحْ مُكْرِمِينَ مُسْلِمِينَ

يَنْصُرُونَ تَدْخُلُونَ يَعْلَمُونَ تَعْمَلُونَ

يَشْهَدُونَ تَصْرِفُونَ يَرْجِعُونَ تَجْلِسُونَ

يُكْرِمُونَ تُسْلِمُونَ يُخْلِصُونَ تُكْرِمُونَ

يُنْصَرُونَ تُضْرَبُونَ يَجْتَمِعُونَ تَكْتَسِبُونَ

يَحْتَسِبُونَ تَسْتَشْهِدُونَ يَسْتَخْرِجُونَ

مُكْرِمَانِ مُسْلِمَانِ مُخْلِصَانِ مُنْفِقَانِ

مُكْرِمُونَ مُسْلِمُونَ مُخْلِصُونَ مُنْفِقُونَ

مُسْلِمَاتْ مُخْلِصَاتْ مَنْصُورُونَ مَطْلُوبُونَ

Кўп ҳолларда мад ҳарфидан олдинги **фатҳа** (ـَـا), **касра** (ـِـي) шаклини олади ва бир алиф миқдорида чўзиб ўқилади.

ТАШДИД
شدة
ـّـ

Фатҳали ташдид	Касрали ташдид	Даммали ташдид
ـَّـ	ـِّـ	ـُّـ

رَبَّ – ربْبَ رَبِّ– رَبْبِ رَبُّ– رَبْبُ

اِنَّ اَنَّ اَمَّ بَرَّ جَرَّ حَجَّ شَكَّ

بَرُّ جَرُّ حَجُّ شَكٌّ ذَمٌّ حَقٌّ شَرٌّ

بِرٌّ سِرٌّ سِتٌّ عِزٌّ طِلٌّ حِلٌّ حِسٌّ

بُرٌّ دُرٌّ خُفٌّ كُلٌّ دُبٌّ زُقٌّ اُمٌّ

بُرَّ ذُمَّ سُبَّ سُرَّ فُكَّ سُمَّ ثُمَّ

بُرِّ دُرِّ خُفِّ كُلِّ دُبِّ زُقِّ ضُرِّ

دَبَّرَ كَثَّرَ فَجَّرَ وَحَّدَ سَخَّرَ اَدَّبَ

حَرَّمَ رَزَّقَ يَسَّرَ بَشَّرَ فَصَّلَ فَضَّلَ

عَطَّرَ عَظَّمَ نَعَّمَ كَفَّنَ لَقَّبَ ذَكَّرَ

شَمَّرَ عَلَّمَ كَمَّلَ صَنَّفَ صَوَّرَ غَيَّرَ

Ташдид белгиси (ـّـ) қўйилган ҳарфлар иккилантирилиб ўқилади.

МАШҚЛАР

Фатҳали ташдид	Касрали ташдид	Даммали ташдид
سَّ	سِّ	سُّ

تَدَبُّرْ تَكَبُّرْ تَحَجُّرْ تَوَحُّدْ تَسَخُّنْ تَبَدُّلْ

تَحَرُّزْ تَعَزُّزْ تَيَسُّرْ تَعَشُّقْ تَعَصُّبْ تَفَضُّلْ

تَوَطُّرْ تَنَعُّمْ تَوَغُّلْ تَنَفُّسْ تَرَقُّبْ تَفَكُّرْ

تَعَلُّمْ تَكَمُّلْ تَفَنُّنْ تَصَوُّرْ تَغَيُّرْ

مُتَكَبِّرْ مُتَكَثِّرْ مُتَحَجِّرْ مُتَوَحِّدْ مُتَسَخِّنْ

مُتَبَدِّلْ مُتَهَذِّبْ مُتَحَرِّزْ مُتَعَزِّزْ مُتَيَسِّرْ

مُتَوَطِّنْ مُتَنَعِّمْ مُتَوَغِّلْ مُتَنَفِّسْ مُتَفَكِّرْ

مُتَعَلِّمْ مُتَكَمِّلْ مُتَفَنِّنْ مُتَصَوِّرْ مُتَغَيِّرْ

اِسْوَدَّ اِصْفَرَّ اَحْمَرَّ اَغْتَرَّ اِهْتَزَّ

اِسْتَرَدَّ اِسْتَحَبَّ اِسْتَحَلَّ اِسْتَدَلَّ

ТАНВИН
تنوين

Фатҳали танвин-АН	Касрали танвин-ИН	Даммали танвин-УН
اً اَنْ	اٍ اِنْ	اٌ اُنْ

اً بًا تًا ثًا جًا حًا خًا دًا ذًا
رًا زًا سًا شًا صًا ضًا طًا ظًا عًا غًا
فًا قًا كًا لاً مًا نًا وًا هًا يًا

اِ بِ تِ ثِ جِ حِ خِ دِ ذِ
رِ زِ سِ شِ صِ ضِ طِ ظِ عِ غِ
فِ قِ كِ لِ مِ نِ وِ هِ يِ

اٌ بٌ تٌ ثٌ جٌ حٌ خٌ دٌ ذٌ
رٌ زٌ سٌ شٌ صٌ ضٌ طٌ ظٌ عٌ غٌ
فٌ قٌ كٌ لٌ مٌ نٌ وٌ هٌ يٌ

ثَوْبًا ثَوْبٍ ثَوْبٌ فَوْتًا فَوْتٍ فَوْتٌ
لَيْثًا فَوْجٍ لَوْحٌ فَرْقًا طَوْدٍ عَوْذٌ
دَوْرًا فَوْزٍ قَوْسٌ عَرْشًا عَرْضٍ حَوْضٌ
سَوْطًا غَيْظٍ شَرْعٌ فَرْغًا خَوْفٍ شَوْقٌ
دَرْكًا حَوْلٌ نَوْمٌ لَوْنًا دَلْوٍ شَرْهٌ

! “Фатҳали танвин” билан тугаган сўзларга (ا) қўшиб ёзилади.

ТАНВИНЛИ ТАШДИД

Фатҳали	Касрали	Даммали
ـًّـ	ـٍّـ	ـٌّـ

رَبًّا = رَبْبَنْ رَبٍّ = رَبْبِنْ رَبٌّ = رَبْبُنْ

اَبَّا اَتَّا اَثَّا اَجَّا اَحَّا اَخَّا اَدَّا اَذَّا اَرَّا اَزَّا اَسَّا اَشَّا اَصَّا اَضَّا
اَطَّا اَظَّا اَعَّا اَغَّا اَفَّا اَقَّا اَكَّا اَلَّا اَمَّا اَنَّا اَوَّا اَهَّا اَيَّا

اَبِّ اَتِّ اَثِّ اَجِّ اَحِّ اَخِّ اَدِّ اَذِّ اَرِّ اَزِّ اَسِّ اَشِّ اَصِّ اَضِّ
اَطِّ اَظِّ اَعِّ اَغِّ اَفِّ اَقِّ اَكِّ اَلِّ اَمِّ اَنِّ اَوِّ اَهِّ اَيِّ

اَبُّ اَتُّ اَثُّ اَجُّ اَحُّ اَخُّ اَدُّ اَذُّ اَرُّ اَزُّ اَسُّ اَشُّ اَصُّ اَضُّ
اَطُّ اَظُّ اَعُّ اَغُّ اَفُّ اَقُّ اَكُّ اَلُّ اَمُّ اَنُّ اَوُّ اَهُّ اَيُّ

حَبًّا بَرًّا جَرًّا مَسًّا كَفًّا مَنًّا سِتٍّ سِرٍّ حِلٍّ
حِسٍّ عِزٍّ بِرٍّ دُرٌّ ذُلٌّ اُمٌّ خُفٌّ بُرٌّ كُلٌّ

مُبْيَضًّا مُسْوَدٍّ مُصْفَرٌّ مُحْمَرًّا مُحْضَرٍّ
مُهْتَزًّا مُحْتَجٍّ مُنْسَدٌّ مُضْطَرٍّ مُخْتَصٌّ
مُسْتَرِدًّا مُسْتَحِبٍّ مُسْتَحِلٌّ مُسْتَدِلاًّ مُسْتَعِدٍّ

ҲАМЗА
همزة
ء

ОХИРИДА	ЎРТАСИДА	БОШИДА
ء	ئـ	أ

ء	ئـ	ئ	ؤ	ئ	ـأ	أ	أ	ا

اَمَرَ	اَخَذَ	قَرَاَ	يَقْرَاُ	
أَمَرَ	أَخَذَ	قَرَأَ	يَقْرَأُ	
يَاْمُرُ	يَاْخُذُ	مَاْمُورْ	مَاْخُوذْ	
يَأْمُرُ	يَأْخُذُ	مَأْمُورْ	مَأْخُوذْ	
قُرِئَ	قَارِئْ	مُبْتَدِئْ	مُسْتَهْزِئْ	
يُؤْمِنُ	مُؤْمِنْ	مُؤَذِّنْ	مُؤَلِّفْ	لُؤْلُؤْ
قَاٰئِلْ	قَاٰئِمْ	سَاٰئِلْ	مَاٰئِلْ	رَئِيسْ
بِئْسَ	بِئْرُ	سَئِلَ	يَسْئَلُ	مَسْئُولْ
شَاٰءَ	سَاٰءَ	جَاٰءَ	يَشَاٰءُ	مَسَاٰءُ

Ҳамза ёзувда тўққиз хил кўринишда келади.

МАШҚЛАР

БОШИДА	ЎРТАСИДА	ОХИРИДА
أ	ئ	ء

شَآءَ	سَآءَ	جَآءَ	يَشَآءُ	مَسَآءُ
شِىٓءَ	جِىٓءَ	يَجِىٓءُ	يُسِيٓءُ	
شَىْءُ	فَىْءُ	مِلْءُ	بُرْءُ	جُزْءُ
سُوٓءُ	يَسُوٓءُ	وَضُوٓءُ	قُرُوٓءُ	
اَلْمَرْءُ	اِمْرَأً	اِمْرِئٍ	اِمْرُؤٌ	
اَلْجُزْءُ	جُزْأَهَا	جُزْئِهَا	جُزْؤُهَا	

ТА-И МАРБУТА
تاء مربوطة

ة

ОХИРИДА	ЎРТАСИДА	БОШИДА
ـة ـة	–	–

ة ـة = ت

عَزِيزَةٌ	فَرِيدَةٌ	حَمِيدَةٌ	سَعِيدَةٌ	شَهِيدَةٌ
جَمِيلَةٌ	حَلِيمَةٌ	سَلِيمَةٌ	شَرِيفَةٌ	نَعِيمَةٌ

ҚЎШИМЧА МАЪЛУМОТ

ـة ـة	=	ـه ـه

عَزِيزَةٌ – عَزِيزَهْ	فَرِيدَةٌ – فَرِيدَهْ	حَمِيدَةٌ – حَمِيدَهْ	
جَمِيلَةٌ – جَمِيلَهْ	حَلِيمَةٌ – حَلِيمَهْ	سَلِيمَةٌ – سَلِيمَهْ	

Араб тилида (ة) қатнашган сўзлар “муаннас”лик аломати ҳисобланади ва фақат сўз охирида келади. Муаннас деб, аёл жинсига оид сўзларга айтилади.

АЛИФ-И МУҚАДДАРА
اَلِف مُقَدَّرَة

ОРТТИРИЛГАН “АЛИФ”

ЎҚИЛИШИ	=	ЁЗИЛИШИ
اِلٰاهٌ	=	اِلٰهٌ

اٰخَرُ رَحْمٰنْ قُرْاٰنٌ هٰذَا اٰدَمُ

ذٰلِكَ هٰؤُلَاءِ لٰكِنْ اٰمَنَ اِسْحٰقُ

Баъзи сўзлардаги ҳарф устига кичрайтирилган “алиф” (ا) шаклидаги белги қўйилган бўлса, бу ҳарфлар бир “алиф” миқдорича чўзиб ўқилади.

ЙА-И МУҚАДДАРА
يٰاى مُقَدَّرَة

ОРТТИРИЛГАН “ЙА”

ЎҚИЛИШИ	=	ЁЗИЛИШИ
بِهِي	=	بِهِ

بِهِ بِاَمْرِهِ بِحُكْمِهِ بِقُدْرَتِهِ هٰذِهِ

ВАВ-И МУҚАДДАРА
واو مُقَدَّرَة

ОРТТИРИЛГАН “ВАВ”

ЎҚИЛИШИ	=	ЁЗИЛИШИ
لَهُو	=	لَهُ

اَمْرُهُ حُكْمُهُ قُدْرَتُهُ مٰالُهُ دٰاوُدُ يَقْرَؤُنَ

Агар (ـُـ) ва (ـِـ) олмошларидан олдинги ва кейинги ҳарф ҳаракатли бўлса, (ـُـ) дан кейин “вав” ва (ـِـ) дан кейин эса “йа” бир алиф миқдорича орттириб ўқилади.

Баъзи сўзларда “мад” ҳарфлари бўлган (ا و ى) ёзилмаса ҳам чўзиб ўқилади.

ЙА-И АЛИФИЙЯ
ياء اَلِفِيَّه

ЎҚИЛИШИ	=	ЁЗИЛИШИ
عَلاٰ	=	عَلٰى

عَلٰى اِلٰى لَدٰى مَتٰى اَنّٰى حَتّٰى

عِيسٰى مُوسٰى اَعْلٰى تَعٰالٰى شَتّٰى

فَتَرْضٰى يَتَزَكّٰى مُرْتَضٰى يَحْيٰى

سَوّٰيهٰا دَسّٰيهٰا زَكّٰيهٰا فَسَوّٰيهٰا عُقْبٰيهٰا

Сўз охирида “фатҳа”дан кейин келган нуқтасиз (ى) ҳарфи чўзиқ (ا) каби ўқилади.
Сўз ўртасида “фатҳа”дан кейин келган баъзи бир (ي) ҳарфлари ҳам чўзиқ (ا) каби ўқилади.

ВАВ-И АЛИФИЙЯ
واو اَلِفِيَّه

ЎҚИЛИШИ	=	ЁЗИЛИШИ
صَلاٰةٌ	=	صَلٰوةٌ

صَلٰوةٌ زَكٰوةٌ ذَكٰوةٌ حَيٰوةٌ غَدٰوةٌ رِبٰوا

Баъзан “фатҳа”дан кейин келган ҳаракатсиз (و) ҳарфи ҳам чўзиқ (ا) каби ўқилади.

ҚАСР
قَصْرٌ

ЎҚИЛИШИ	=	ЁЗИЛИШИ
اُلُو	=	اُولُو

اُولُو اُولِى اُولاٰتِ اُولآٰءِ اُولٰٓئِكَ

Баъзи сўзларда мад ҳарфи бўлган (و) ҳарфи “қаср” яъни, қисқа “у” қилиб ўқилади.
Бу сўзларни ёдда сақлаб қолинг.

ЎҚИЛМАЙДИГАН ҲАРФЛАР

ЎҚИЛИШИ	=	ЁЗИЛИШИ
اَمَنُو	=	اَمَنُوا

اَمَنُوا اٰمِنُوا قَالُوا اِعْلَمُوا اِعْمَلُوا

Юқоридаги сўзларнинг охиридаги (ا) **алиф** ўқилмайди.
Чунки бу **алиф** ўша феълнинг кўплик сонда эканлигини билдириш учун ёзилган.

ҚЎШИШ
وَصْلٌ

ЎҚИЛИШИ	=	ЁЗИЛИШИ
وَالْعَصْرِ	=	وَالْعَصْرِ

هٰذَا الْبَلَدُ - اُوتُوا الْكِتٰبَ - وَالْعَصْرِ - وَانْحَرْ

اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ - وَهٰذَا الْبَلَدِ الْاَمِينِ
نَارُ اللّٰهِ الْمُوقَدَةُ كَمَثَلِ الَّذِى اسْتَوْقَدَ
فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ
ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ اَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

Васл, қўшиб ўқиш дегани.
Сўзлар қўшиб ўқилганда (ا) ёзилса ҳам ўқилмайди.

ТЎХТАШ
وَقْفٌ

1) “сукун” устида вақф	2) “алиф” устида вақф	3) “ҳа” устида вақф
نَسْتَعِينُ نَسْتَعِينْ	اَبَدًا اَبَدَا	غِشَاوَةٌ غِشَاوَهْ

نَسْتَعِينُ نَسْتَعِينْ	يُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونْ	يَعْلَمُونَ يَعْلَمُونْ
يُسْرًا يُسْرَا	اَبَدًا اَبَدَا	تَوَّابًا تَوَّابَا
غِشَاوَةٌ غِشَاوَهْ	حَامِيَةٌ حَامِيَهْ	مُمَدَّدَةٌ مُمَدَّدَهْ

Вақф деб, сўз охирида тўхташга айтилади.

ҚЎШИЛМАЙДИГАН ҲАРФЛАР

ا	د	ذ	ر	ز	و

ا	ب	ت	ث	ج	ح	خ
د	ذ	ر	ز	س	ش	ص
ض	ط	ظ	ع	غ	ف	ق
ك	ل	م	ن	و	ه	ي

اَمَرَ	دُمْ
ذُمْ	رُمْ
زُمْ	وَلَنْ

Араб алифбосида 6 та ҳарф ўзидан кейинги ҳарфга қўшилмай ёзилади.

ЙЎҒОН ВА ИНГИЧКА ҲАРФЛАР

استعلاء و استفالة

خ	ح	ج	ث	ت	ب	ا
ص	ش	س	ز	ر	ذ	د
ق	ف	غ	ع	ظ	ط	ض
ي	ه	و	ن	م	ل	ك

خَيْرٌ	صَادِقِينَ
ضَعُفَ	طَاعَةٌ
ظَالِمِينَ	غَفُورٌ

قَالَتْ

Араб тилида ҳарфлар истеъло (қалин) ва истифола (ингичка) ҳарфларига бўлинади.
Истеъло ҳарфлари тил орқасини танглай томон кўтариб, йўғон талаффуз қилинади.
Бундай ҳолда қисқа ёки, узун “a” товуши “o” тарзида талаффуз қилинади.
Истеъло ҳарфлар 7 та бўлиб, улар жадвалда қизил ранг билан берилган.
Қолган 22 ҳарф истифола ҳарфлари бўлиб, улар оддий тарзда, ингичка ўқилади.

Ҳаракатсиз ҳарфлар устига “сукун” (ۡ) белгиси қўйилади.

Сукунли нун деб, ҳаракатсиз “нун”га (نْ) айтилади.

Танвин – икки фатҳа (اً), икки касра (اٍ), икки дамма (اٌ)дир.

Сукунли “нун” ва “танвин”да тўртта қоида бор.

Булар; ИЗҲОР, ИҚЛОБ, ИДҒОМ, ИХФО.

ИЗҲОР

إظهار

ا	ب	ت	ث	ج	ح	خ
د	ذ	ر	ز	س	ش	ص
ض	ط	ظ	ع	غ	ف	ق
ك	ل	م	ن	و	ه	ي

وَاَنْ اَعْمَلَ
مِنْ عَذَابٍ
فَسَيُنْغِضُونَ

عَيْنٍ حَمِئَةٍ
مِنْ خِلَافٍ
مِنْهَا

Изҳор - билдириб ўқиш, дегани.
Сукунли *нун* (نْ) ёки *танвин* (ً ٍ ٌ)
юқоридаги 6 ҳарфдан бирига йўлиқса, билдириб ғуннасиз ўқилади.

ИҚЛОБ

إقلاب

خ	ح	ج	ث	ت	ب	ا
ص	ش	س	ز	ر	ذ	د
ق	ف	غ	ع	ظ	ط	ض
ي	ه	و	ن	م	ل	ك

مِنْ بَعْدِ = مِمْ بَعْدِ
سَمِيْعٌ بَصِيْرٌ = سَمِيعُمْ بَصِيرٌ
تُنْبِتُ = تُمْبِتُ

Иқлоб - айлантириб ўқиш, дегани.
Сукунли *нун* (نْ) ёки *танвин* (ً ٍ ٌ) (ب) ҳарфига йўлиқса, (م) ҳарфига айлантириб ғунна билан ўқилади.

ИДҒОМ

إِدْغام

ا	ب	ت	ث	ج	ح	خ
د	ذ	ر	ز	س	ش	ص
ض	ط	ظ	ع	غ	ف	ق
ك	ل	م	ن	و	ه	ي

ي	وَمَنْ يَعْمَلْ	= وَمَى يَعْمَلْ
م	مِنْ مَسَدٍ	= مِمْ مَسَدٍ
ن	لَنْ نُؤْمِنَ	= لَنُّؤْمِنَ
و	مِنْ وَلِيٍّ	= مِوْوَلِيٍّ
ل	وَمَنْ لَمْ	= وَمَلْ لَمْ
ر	مِنْ رَبِّهِمْ	= مِرْ رَبِّهِمْ

Қуръони Каримда 4 та калимадаги (сукунли нун و ёки ي га йўлиқса ҳам) نْ идғом қилинмай изҳор қилиб ўқилади. Булар: دُنْيَا – قِنْوَانٌ – صِنْوَانٌ – بُنْيَانٌ

Идғом - киргизиб ўқиш, дегани.
Сукунли *нун* (نْ) ёки *танвин* (ً ٍ ٌ) юқоридаги 6 ҳарфдан бирига йўлиқса, уни кейин келган ҳарфнинг ичига киргизиб, ташдид билан ўқилади. Идғом **ғуннали** ва **ғуннасиз** бўлади.

ИХФО

إخفاء

ا	ب	ت	ث	ج	ح	خ
د	ذ	ر	ز	س	ش	ص
ض	ط	ظ	ع	غ	ف	ق
ك	ل	م	ن	و	ه	ي

فَمَنْ تَبِعَ	مِنْ ثَمَرِهٖ	اَنْجَيْنَاكُمْ
مِنْ دُونِ	مِنْ ذٰلِكَ	مِنْ زَوَالٍ
عَنْ سَبِيلِهٖ	مِنْ شَيْءٍ	اَنْ صَبَرْنَا
عَنْ ضَلَالَتِهِمْ	مِنْ طِينٍ	مِنْ ظَهِيرٍ
وَلَا تَنْفَعُ	لَمُنْقَلِبُونَ	وَمَنْ كَانَ

Ихфо - яшириб ўқиш, дегани.
Сукунли *нун* (نْ) ёки *танвин* (ً ٍ ٌ) юқоридаги 15 ҳарфдан бирига йўлиқса, уни ўша ҳарфнинг ичига яшириб, ғунна билан ўқилади.

ТЕБРАТИШ

قَلْقَلَة

ا	ب	ت	ث	ج	ح	خ
د	ذ	ر	ز	س	ش	ص
ض	ط	ظ	ع	غ	ف	ق
ك	ل	م	ن	و	ه	ي

تُبْصِرُونَ	يُبْعَثُونَ	قَبْلُ
اَخْرَجْنَا	تُجْزَوْنَ	وَنَجْعَلُ
يَدْعُونَ	وَلَقَدْ	وَعَدْنَاهُ
شَطْرَ	اَطْهَرُ	بَطْنِى
اَقْلَامَهُمْ	يَقْتُلُونَ	اَقْرَبُ

Қалқала - тебратиб ўқиш, дегани. Ажратиб берилган 5 та ҳарф сукунли ҳолида бироз тебратиб ўқилади.

ҚАМАРИЙЯ ҲАРФЛАРИ

АЛ- ҚОМАРУ	ҚОМАРУН	АЛ
أَلْقَمَرُ =	قَمَرٌ +	أَلْ

خ	ح	ج	ب	ا
ك	ق	ف	غ	ع
	ي	و	ه	م

Араб тилида сўзнинг аниқлигини билдириш учун бошига (أَلْ) артикли қўйилади.

أَلْأُخْتُ أَلْبَابُ أَلْجَبَلُ أَلْحَبِيبُ أَلْخَبَرُ

أَلْعَمَلُ أَلْغُرَابُ أَلْفَأْسُ أَلْقَمَرُ أَلْكِتَابُ

أَلْمَكْتَبُ أَلْهِلَالُ أَلْوَفَاةُ أَلْيَدُ

Юқоридаги ҳарфлар **қамарийя ҳарфлари** ҳисобланади. Ушбу ҳарфлар бошига қўшилган (أَلْ) артикли изҳор қилиниб, яъни билдириб ўқилади.

ШАМСИЙЯ ҲАРФЛАРИ

АЛ	ШАМСУН	АШ-ШАМСУ
أَلْ	+ شَمْسٌ	= أَلشَّمْسُ

ر	ذ	د	ث	ت
ض	ص	ش	س	ز
	ن	ل	ظ	ط

Аниқлик артикли (أَلْ) қўйилган сўзларда танвин (ً ٍ ٌ) бўлмайди.

أَلتَّارِيخُ أَلثَّابِتُ أَلدَّجَاجَةُ أَلذُّبَابَةُ أَلرَّابِطَةُ

أَلزِّيَارَةُ أَلسَّنَةُ أَلشَّمْسُ أَلصَّابِرُ أَلضَّرُورَةُ

أَلطَّبِيبُ أَلظَّرْفُ أَللِّبَاسُ أَلنَّجَّارُ

Юқоридаги ҳарфлар **шамсийя ҳарфлари** ҳисобланади. Ушбу ҳарфлар бошига қўшилган (أَلْ) артикли идғом қилиниб, яъни кейинги ҳарфга киргизилиб ташдид билан ўқилади.

САНОҚ СОНЛАР

أعداد

١-1	٢-2	٣-3	٤-4	٥-5
وَاحِدٌ	اِثْنَانِ	ثَلاَثَةٌ	أَرْبَعَةٌ	خَمْسَةٌ

٦-6	٧-7	٨-8	٩-9	١٠-10
سِتَّةٌ	سَبْعَةٌ	ثَمَانِيَةٌ	تِسْعَةٌ	عَشَرَةٌ

ҲАФТА КУНЛАРИ

أيام الأسبوع

يَوْمُ الْإِثْنَيْنِ	يَوْمُ الثُّلاَثَاءِ	يَوْمُ الْأَرْبِعَاءِ	يَوْمُ الْخَمِيسِ
Душанба	Сешанба	Чоршанба	Пайшанба

يَوْمُ الْجُمُعَةِ	يَوْمُ السَّبْتِ	يَوْمُ الْأَحَدِ
Жума	Шанба	Якшанба

КИШИЛИК ОЛМОШЛАРИ

الضمائر الشخصية المنفصلة

جمع Кўплик	تثنية Иккилик	مفرد Бирлик	Жинс	Шахс
هُمْ Улар (эркаклар)	هُمَا Улар (икки эркак)	هُوَ У (бир эркак)	مذكر Эркак	غائب 3-шахс غائبة
هُنَّ Улар (аёллар)	هُمَا Улар (икки аёл)	هِيَ У (бир аёл)	مؤنث Аёл	
أَنْتُمْ Сизлар (эркаклар)	أَنْتُمَا Сиз (икки эркак)	أَنْتَ Сен (бир эркак)	مذكر Эркак	مخاطب 2-шахс مخاطبة
أَنْتُنَّ Сизлар (аёллар)	أَنْتُمَا Сиз (икки аёл)	أَنْتِ Сен (бир аёл)	مؤنث Аёл	
نَحْنُ Биз	---	أَنَا Мен		1-шахс متكلم

Араб тилида **музаккар** (эркак) ва **муаннас** (аёл) жинслари мавжуд.
1-шахс **мутакаллим**, 2-шахс **мухотаб**, 3- шахс **ғоиб** деб аталади.
Шунингдек, бирлик **муфрад**, иккилик **тасния**, кўплик эса **жам** дейилади.

ҚЎШИМЧА МАШҚЛАР

صَدَرَ جَبَرَ صَبَرَ حَسِبَ رَغِبَ رَبِحَ حَمِدَ حَفِظَ زُرِعَ عَشُبَ

عَبَسَ غَفَرَ وَدِفَ فَزِعَ خَطِفَ كَبُرَ كَثُرَ قَرُبَ فُتِحَ كُتِبَ فَصْلُ

بَطْشَ سَلِمَ خَشِيَ خَبَرَ صَبَرَ دَامَ قَالَ حُشِرَ شُرِعَ رَفَعَ صَدَقَ

نُشِرَ عَظُمَ جُمِعَ وَرَدَ وَزَنَ وَزَرَ وَجَدَ صَدَرَ دَخَلَ قَتَلَ وَقَبَ

يَحْزَنُونَ خَالِدُونَ يُعْلِنُونَ تَخْتَانُونَ يَشْتَرُونَ تُفْلِحُونَ تَدْرُونَ

تُوصُونَ يَعْمَلُونَ يَتُوبُونَ يَمُوتُونَ تَخَافُونَ يَبْخَلُونَ يَكْتُمُونَ

يُنْفِقُونَ تَقُولُونَ يَشْتَرُونَ يُرِيدُونَ يُظْلَمُونَ يَفْتَرُونَ يَحْسُدُونَ

يَزْعُمُونَ يَحْلِفُونَ يُوعَظُونَ يَشْرُونَ يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ تَكْفُرُونَ

فَتَكُونُونَ يَصِلُونَ سَتَجِدُونَ تَبْتَغُونَ يَسْتَطِيعُونَ يَهْتَدُونَ تَغْفُلُونَ

فَيَمِيلُونَ تَرْجُونَ يَسْتَخْفُونَ يَدْعُونَ يَجِدُونَ يَدْخُلُونَ يَسْتَفْتُونَكَ

تَرْغَبُونَ اَيَبْتَغُونَ يُخَادِعُونَ يَذْكُرُونَ يَشْهَدُونَ مُهْتَدِينَ صَادِقِينَ

فَاسِقِينَ خَاشِعِينَ عَالَمِينَ اَرْبَعِينَ مُحْسِنِينَ مُفْسِدِينَ خَاسِرِينَ

جَاهِلِينَ اَجْمَعِينَ خَالِدِينَ خَارِجِينَ مَسَاكِينَ وَالِدَيْنِ اَقْرَبِينَ

ҚЎШИМЧА МАШҚЛАР

جَبَلٌ جَبْرٌ جَامٌ فَجْرٌ جِسْمٌ حُجَّاجٌ تَحْتَ حَاجَةٌ حَاجٌّ

حَبِيبٌ خُوخٌ خَبِيثٌ خَبَرٌ خُبْزٌ خَيْرٌ عَمَلٌ عَبْدٌ عَكْسٌ

عَجِيبٌ عِنَبٌ غُرَابٌ غُبَارٌ غَدَاءٌ غَارٌ جَافٌّ خَفِيفٌ فَأْرٌ

فَأْسٌ فَارِغٌ قِدْرٌ قَدَحٌ فَقِيرٌ قُفْلٌ قَمَرٌ كِتَابٌ كَبِيرٌ كِبْرِيتٌ

كُرَةٌ كَأْسٌ مِلْحٌ مَلَّاحٌ مَكْرٌ مَكْتَبٌ مَسَّاحَةٌ هَرَمٌ هِلَالٌ هِرٌّ

هَوْلٌ هَوَسٌ وِسَادَةٌ وَاحَةٌ وِئَامٌ وَبَاءٌ وَفَاةٌ يَدٌ يَاقَةٌ يَاقُوتٌ

يَابِسَةٌ تُرَاثٌ تَارِيخٌ ثَابِتٌ ثَرْوَةٌ ثُعْبَانٌ ثَلَّاجَةٌ ثَقَافَةٌ دُبٌّ

دَجَاجَةٌ دُخُولٌ دَبَّابَةٌ ذِئْبٌ ذَبَّاحٌ ذِرَاعٌ رَأْىٌ رَئِيسٌ رَابِطَةٌ

رُبَاعِيٌّ زَبِيبٌ زُبْدَةٌ زَبَادِيٌّ زِيَارَةٌ سَنَةٌ سَبَّابَةٌ سَائِلٌ سَبُّورَةٌ

شَاشَةٌ شَابٌّ شَمَّامٌ صَابِرٌ صَبَاحٌ صِبْغَةٌ صِحَّةٌ صَبْرٌ ضَرُورَةٌ

ضَجِيجٌ ضِدٌّ ضَاحِكَةٌ طَبِيبٌ طَازِجٌ طَاوِلَةٌ طَائِرٌ ظَاهِرَةٌ

ظُلْمَةٌ ظِلٌّ ظَرْفٌ لِبَاسٌ لَبَنٌ لُؤْلُؤٌ لَحْظَةٌ نَبَأٌ نَجَّارٌ نِدَاءٌ

حَدِيقَةٌ سَعِيدَةٌ سَيَّارَةٌ بُشْرٰى مُسْتَشْفٰى كُبْرٰى ذِكْرٰى صُغْرٰى

ҚЎШИМЧА МАШҚЛАР

أَلْقَمَرُ أَلْحَمْدُ أَلْحَقُّ أَلْاَوَّلُ أَلْجَبَّارُ أَلْخَالِقُ أَلْعَلِيمُ

أَلْفَتَّاحُ أَلْيَقِينُ أَلْمَصِيرُ أَلْوَدُودُ أَلْجَبَلُ أَلْجَبْرُ أَلْفَجْرُ

أَلْجِسْمُ اَلشَّمْسُ اَلصَّادِقِينَ اَلنَّافِذَةُ اَلنَّاسُ اَلتَّوَّابُ

اَلدَّيَّانُ اَلثَّوَابُ اَلسَّلَامُ اَلظَّاهِرُ أَلْخُوخُ أَلْخَبِيثُ أَلْخَبَرُ

أَلْخَيْرُ أَلْحَاجَةَ أَلْحَاجُّ أَلْعَمَلُ أَلْعَبْدُ أَلْعَكْسُ أَلْغُرَابُ

أَلْغُبَارُ أَلْغَدَاءُ أَلْغَارُ أَلْعَجِيبُ أَلْغَدَاءُ أَلْخَفِيفُ أَلْفَأْرُ

أَلْجَافُّ أَلْفَأْسُ أَلْقَدَحُ أَلْفَقِيرُ أَلْقُفْلُ أَلْكَبِيرُ أَلْكِبْرِيتُ

أَلْكَأْسُ أَلْقِدْرُ أَلْكُرَةُ أَلْمَلَّاحُ أَلْمَكْرُ أَلْمَكْتَبُ أَلْمَسَّاحَةُ

أَلْكِتَابُ أَلْمِلْحُ أَلْهِلَالُ أَلْهِرُّ أَلْهَوْلُ أَلْهَوَسُ أَلْوِسَادَةُ أَلْوَاحَةُ

أَلْوِئَامُ أَلْوَبَاءُ أَلْهَرَمُ أَلْوَفَاةُ أَلْيَدُ أَلْيَاقُوتُ أَلْيَابِسَةُ أَلْيَتِيمُ

ҚЎШИМЧА МАШҚЛАР

بِعَهْدِكُمْ - مَعَكُمْ - اَنْفُسَكُمْ - تَعْقِلُونَ - ذٰلِكُمْ - لَعَلَّكُمْ - عَلَيْكُمْ - فَاَنْزَلْنَا

فَجَعَلْنَاهَا - خَلْفَهَا - اِنَّهَا - لَمُهْتَدُونَ - كَالْحِجَارَةِ - اَتُحَدِّثُونَهُمْ - بِاَيْدِيهِمْ

اَخَذْنَا - تَوَلَّيْتُمْ - مُلْكَهُ - سَكِينَةٌ - تَأْمُرُونَ - يُوَلُّوكُمُ - لَقُوكُمْ - نَصَرَكُمُ

لَعَلَّكُمْ - وَلَقَدْ - اَصَابَكُمْ - يُخْفُونَ - يَجْمَعُونَ - عَزَمْتَ - مِثْلَيْهَا - اَقْرَبُ

يَوْمَئِذٍ - بِاَفْوَاهِهِمْ - اَجْرٌ - حَسْبُنَا - زُحْزِحَ - لَتُبْلَوُنَّ - مِنَ الَّذِينَ - لِلنَّاسِ

اِنَّكَ - فَاسْتَجَابَ - يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ - يَآ اَيُّهَا النَّاسُ - بِالْمَعْرُوفِ - الَّذِينَ

لَمْ يَكُنْ - وَالَّذَانِ - اَلرِّجَالُ - وَالَّذِينَ - وَاللّٰهُ اَعْلَمُ - هٰٓؤُلَآءِ - لِلَّذِينَ - اُولٰٓئِكَ

فَمِنْهُمْ - اَلَّذِينَ - يَكْتُبُ - وَاِلٰٓى اُولِى الْاَمْرِ - سَتَجِدُونَ - وَاِنْ كَانَ

تَكُونَنَّ - وَقَالُوا - لَوْلَا - وَلٰكِنَّ - اِيَّاهُ - فَلَمَّا - وَكَذٰلِكَ - اَلَيْسَ - يَعْلَمُهَا

وَاِذْ قَالَ - وَتِلْكَ - وَلِكُلٍّ - مِمَّا - عَمَّا - دَرَجَاتٌ - لَا يُحِبُّ - سَيَقُولُ - هَلُمَّ

بِالْحَقِّ - وَصّٰيكُمْ - اَحْسَنَ - بِمَا كَانُوا - بِالْحَسَنَةِ - اَوَّلُ - فَلَنَسْئَلَنَّ

اَجْمَعِينَ - لَكُمَا - يَذَّكَّرُونَ - اَتَقُولُونَ - فَصَّلْنَاهُ - غَيْرَ الَّذِى - اُبَلِّغُكُمْ

تَجَلّٰى - عَلَى النَّاسِ - فَخُذْهَا - يَتَّبِعُونَ - وَاتَّبِعُوهُ - وَقَطَّعْنَاهُمُ - وَتَمَّتْ

ҚАЙДЛАР УЧУН

АЛ-МУАЛЛИМ

АРАБ АЛИФБОСИ

Тузувчи:
Сардорхон Жаҳонгир

Ношир:
Шуҳрат Холиқов

Масъул муҳаррир:
Дилдора Тоҳир қизи

Муҳаррир:
Шаҳрибону Саидуллаева

Мусаҳҳиҳ:
Сарвар Жаҳонгиров

Дизайнер:
Фотимабону Жаҳонгирова

Техник муҳаррир:
Иброҳим Ғаниев

Нашрга тайёрланди: 12.01.2023.
Босишга рухсат этилди: 01.06.2023.
Бичими: 60x84 1/8. Нашр б.т 13.
Шартли б.т 13,0. Адади 5000. Буюртма № 09.
Баҳоси келишилган нархда.

Оригинал макет **“ТУРОН-ИЛМ-ФАН”** МЧЖда тайёрланди.
Тасдиқнома № 035378

Нашриёт рухсатисиз нусха олиш ва босиш ман этилади.

“ТУРОН-ИЛМ-ФАН” МЧЖ
Тошкент шаҳар, Учтепа тумани, 6-тор Шараф кўчаси, 2-уй.
Буюртмалар учун: Тел: 97-197-77-00
turon-ilm-fan@internet.ru